

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til plan for ændrede gødskningsnormer(gødskningsbekendtgørelsen.....	2
1.1 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	2
1.2 Nuværende natur- og miljø ilstand og Nul - alternativ	3
1.3 Miljøforhold i områder der kan blive væsentligt berørt	3
1.4 Eksisterende miljøproblemer.....	4
1.5 Internationale og nationale miljøbeskyttelsesmål.....	4
1.6 Planens indvirkning på miljøet	4
1.7 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet.....	6
1.8 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg	6
1.9 Overvågning	7
1.10 Ikke teknisk resume.....	7

1. Miljørapport for Forslag til plan om ændrede gødskningsnormer (Gødskningsbekendtgørelse nr. xx)

Regeringen har annonceret, at den som led i en samlet fødevarer- og landbrugspakke ønsker at skabe bedre rammevilkår for landbruget for at øge råvaregrundlaget og eksporten af landbrugsprodukter. Dette skal bl.a. ske ved at lempe kvælstofreguleringen.

En lempelse af kvælstofreguleringen kan have negative miljøpåvirkninger i vandmiljøet, hvorfor nærværende miljørapport er udarbejdet, jf. lovbekendtgørelse nr. 939 af 3. juli 2013 om miljøvurderinger af planer og programmer. Rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 1.

[Grænseoverskridende effekter??]

1.1 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Der er fremsat lovforslag om ændring af jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække (justering af reglerne om kvælstofnormer). Lovforslaget indeholder en bemyndigelse til miljø- og fødevarerministeren til at fastsætte afgrødernes kvælstofnormer. Hensigten er, at ministeren i forbindelse med udmøntningen af bemyndigelsen ved bekendtgørelse kan påbegynde en gradvis udfasning af de reducerede kvælstofnormer i det omfang, det på fagligt og juridisk grundlag er vurderet, at tilførsel af den ekstra mængde kvælstof holdes inden for Danmarks EU-retlige forpligtelser på natur- og miljøområdet. Programmet (bekendtgørelsen) indeholder regler for, hvor meget kvælstof landmændene må anvende på deres landbrugsarealer, og det er således bekendtgørelsen, der er genstand for nærværende miljørapport. Justering af reglerne om kvælstofnormer udgør en ændring af den gældende nitrathandlingsplan, idet regler om kvælstofnormer udgør en foranstaltning efter nitratudirektivet, bilag III, pkt. 1, nr. 3.

Nuværende regulering

Gødskningsloven har bl.a. til formål at regulere jordbrugets anvendelse af gødning med henblik på at begrænse udvaskningen af kvælstof.

Virksomhedens samlede kvote for kvælstof opgøres som summen af kvælstofkvoterne for de enkelte marker i virksomheden. Kvælstofkvoten for hver enkelt mark beregnes på grundlag af markens størrelse, afgrøde, forfrugten og afgrødens kvælstofnorm i det pågældende klimaområde og jordbonitet. Miljø- og fødevarerministeren fastsætter afgrødernes kvælstofnormer og kan fastsætte forskellige normer for forskellige regioner i landet.

Det fastsættes ved bekendtgørelse kvælstofnormer for hver enkelt afgrødekategori ved standardudbytte for klimaområder, jordbonitet og særlige vandingsbehov. Normerne fastsættes med udgangspunkt i en økonomisk optimal kvælstoftildeling, som indstilles af Normudvalget. Økonomisk optimale kvælstofnormer er et udtryk for den mængde kvælstof, der giver det økonomisk optimale udbytte ved det gødningsniveau, hvor indtægten fra det ekstra udbytte lige netop kan betale den ekstra udgift til kvælstofgødning. De økonomiske optimale normer fastsættes på baggrund af biologiske forsøg, som undersøger udbytter og kvælstofbehov, og justeres ud fra en prisrelation mellem en afgrødes afsætningspris og prisen på kvælstofgødning. Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug under Aarhus Universitet (DCA) har formandskabet for Normudvalget. Normudvalget består herudover på nuværende tidspunkt af repræsentanter fra Nationalt Center for Miljø og Energi under Aarhus Universitet (DCE), SEGES, Miljøstyrelsen og NaturErhvervstyrelsen. Under Normudvalget er der bl.a. nedsat en arbejdsgruppe vedrørende de økonomiske optimale normer. Arbejdsgruppen ledes af SEGES.

Ved fastlæggelsen af de gennemsnitlige økonomiske optimale kvælstofnormer indgår kvælstofprognosen for den pågældende planperiode, ligesom der tages hensyn til udbyttetigninger, der gennem forsøgsresultater kan dokumenteres at ville kunne realiseres uden restriktioner i kvælstoftilførslen.

Kvælstofnormerne i bekendtgørelsen fastsættes som ovenfor nævnt med udgangspunkt i de indstillede gennemsnitlige økonomiske optimale normer, som reduceres med et vægtet gennemsnit på 10 pct. som besluttet i aftalen om VMP II. Hertil kommer de beregningstekniske justeringer, som er aftalt i forbindelse med VMP III og Grøn Vækst.

Dette indebærer, at normreduktionen af de gennemsnitlige økonomiske optimale normer maksimalt kan fastsættes til 10 pct., dog således, at den samlede årskvote på landsplan ikke kan overstige årskvoten for planperioden 2003/2004 reguleret for effekten af afgrødeforskydninger.

Kvælstofandelen af arealer, der ikke længere indgår i landbrugsmæssig drift, vil herefter beregningsteknisk blive fradraget den samlede årskvote på landsplan. I forbindelse med Grøn Vækst blev det fastsat konkret, at reduktionen af den samlede årskvote som følge af udtagning af arealer til byudvikling, skovrejsning m.v., skulle indebære en reduktion på 1.000 ton kvælstof i vandmiljøet. Dette blev udmøntet som reduktion af det landbrugsmæssige areal med 10.000 hektar årligt med udgangspunkt i det areal, der var under landbrugsmæssig drift i planperioden 2007/2008.

De således reducerede kvælstofnormer fastsættes årligt i gødskningsbekendtgørelsen, der udstedes med henblik på regulering af jordbrugets anvendelse af gødning i en konkret planperiode. Det bemærkes, at i planperioden 2015/2016 er afgrødernes normer fastsat til 20,34 % under økonomisk optimum.

Hovedformål

Planens hovedformål er at udfase den normreduktion, der i det nuværende regelsæt reducerer gødningstildelingen med 20,34 % under økonomisk optimum. Beregningsgrundlaget for fastsættelsen af de økonomisk optimale normer fastholdes, men den ovenfor beskrevne metode til at reducere de økonomisk optimale normer bortfalder og erstattes af en politisk fastsat reduktion af de økonomisk optimale normer, som er mindre end den nuværende på 20,34 %. Det er hensigten, at den nuværende normreduktion udfases fuldstændigt inden for en endnu ikke fastlagt tidsramme.

På tidspunktet for udarbejdelsen af nærværende miljørapport er der endnu ikke taget stilling til den endelige udfasning af normerne. Miljørapporten udarbejdes på basis af en forventning om, at lempelsen vil ske i flere faser, hvor den første lempelse primo 2016 kan udgøre op til 2/3. Derfor regnes der i Miljørapporten på to scenarier på hhv. udfasning af 1/3 af normreduktionen og 2/3 af normreduktionen. Når normreduktionen er endeligt udfaset i det omfang, det er muligt inden for de

EU-retlige rammer, er det hensigten, at den målrettede regulering skal træde i kraft. Natur- og Landbrugscommissionen har anbefalet en ny og målrettet og differentieret miljøregulering baseret på principper om omkostningseffektivitet og målrettet opfyldelse af miljø- og naturmål frem for generelle restriktioner og regulering på landbrugsproduktionens størrelse. Samtidig skal en ny regulering skabe mere gennemskelighed og fleksibilitet for den enkelte landmand, så bedrifternes tilladte anvendelse af kvælstof bl.a. vil være bestemt af, hvilke dokumenterede virkemidler der anvendes, forskellige arealers evne til at tilbageholde kvælstof og sårbarheden for det enkelte vandområde.

I nedenstående skema er vist gødningsnormerne (kg N/ha) for de 5 mest udbredte afgrøder ved hhv. gældende normer, økonomisk optimum, udfasning af en 1/3 af normreduktionen og 2/3 udfasning af normreduktionen for sandblandet lerjord (JB 5-6):

	Gældende norm	Øko. opt.	1/3 udfasning	2/3 udfasning
Vinterhvede	161	202	174	188
Vårbyg	120	151	130	140
Vinterraps	177	222	191	206
Silomajs	131	165	142	153
Græs m. kløver/lucerne, u. 50 % bælgl.	229	287	247	267

Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug (DCA) ved Aarhus Universitet har i notat til NaturErhvervstyrelsen dateret 11. november 2015 beregnet effekten i havmiljøet på landsplan ved fuld udfasning af normreduktionen til ca. 3.600 tons kvælstof. Dette estimat er beregnet ud fra afgrøde-sammensætning samt tilhørende normreduktion for det konventionelle areal i 2011 ved fortsat anvendelse af obligatoriske efterafgrøder (med dertil hørende eftervirkning) samt forbud mod jordbearbejdning i efteråret. Det antages i denne miljørapport, at der er en lineær sammenhæng mellem udfasningens størrelse og øget udledning til havmiljøet. Det betyder, at der forventes en merudledning på ca. 1.200 tons N ved udfasning af 1/3 af normreduktionen og en merudledning på 2.400 tons N ved 2/3 udfasning af normreduktionen.

Merudledningen af kvælstof skal holdes inden for Danmarks EU-retlige forpligtelser i forhold til natur, overfladevand, grundvand og klima. Dette håndteres via anvendelse af 3 afværgende foranstaltninger:

1. I de kystområder, hvor udledningen af kvælstof kan øges uden at miljøtilstanden i kystområdet går en tilstandsklasse ned jf. Vandrammedirektivet, udnyttes det råderum, der er for øget udledning af kvælstof.
2. Derudover indgår effekterne fra den såkaldte baseline 2021. Dette er effekterne fra allerede vedtagne initiativer såsom økologi, vådområdeindsatser, udvikling i landbrugsarealet mm.
3. I det omfang de to første punkter efterlader en kvælstofmanko iværksættes yderligere afværgende foranstaltninger, jf. nedenstående beskrivelse.

I det omfang der er en kvælstofmanko, vil der på frivillig basis pålægges landbrugsarealer kvælstofreducerende dyrkningsrestriktioner i en to- eller treårperiode (til og med ultimo 2018). NaturErhvervstyrelsen planlægger, at dyrkningsrestriktionerne vil være braklægning, dyrkning af græs eller ekstra efterafgrøder. For at sikre en effekt, er det et krav, at arealerne året før har været dyrket med en omdriftsafgrøde. Arealerne kan ikke anvendes som alternativ til pligtige efterafgrøder, ligesom de formentlig heller ikke kan medgå til landmandens opfyldelse af de grønne krav (MFO).

Derudover forventes minivådområder ligeledes at kunne anvendes som virkemiddel til at modvirke effekterne af planens foreslåede lempelse.

Forholdet til anden lovgivning

NAER

MST

NST (Sara, Lisbeth, Helle)

-her beskrives kort inden for jeres respektive områder, hvordan planen og de kompenserende foranstaltninger relaterer sig til anden relevant lovgivning samt planer og direktiver. Fx om og hvordan andre planer og myndigheder er bundet af planen.

Nitratdirektivet

Nitratdirektivet (Rådets direktiv af 12. december 1991 om beskyttelse af vand mod forurening forårsaget af nitrater, der stammer fra landbruget (91/676/EØF)) har til formål at nedbringe og forebygge vandforurening forårsaget eller fremkaldt af nitrater, som stammer fra landbruget. Direktivet er et minimumsdirektiv, hvilket betyder at medlemsstaterne kan opretholde eller indføre strengere beskyttelsesforanstaltninger.

Nitratdirektivet er implementeret i dansk ret i flere forskellige love og bekendtgørelser. Det drejer sig om miljøbeskyttelsesloven, gødskningsloven, husdyrbrugloven, husdyrgødningsbekendtgørelsen, bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2015/2016 samt bekendtgørelse om plantedække og om dyrkningsrelaterede tiltag.

Ifølge nitratdirektivet skal der ske en kortlægning af vandområder, der er særligt følsomme overfor nitrat, fordi vandet – også grund- og overfladevand, der ikke er bestemt til drikkevand – indeholder mere end 50 mg nitrat/l eller kan komme til det, og/eller fordi overfladevandet er eller i nær fremtid kan blive eutrofieret med mindre, der gennemføres foranstaltninger til imødegåelse heraf.

Medlemsstaterne skal udpege alle kendte jordområder, der bidrager til forureningen, og hvorfra der er afstrømning til de kortlagte vandområder, som sårbare zoner. Med henblik på at nå direktivets mål skal medlemsstaterne udarbejde handlingsprogrammer for de sårbare zoner. Dog kan medlemslandene fritages for denne kortlægning, hvis de udarbejder og anvender handlingsprogrammerne for hele landet. Danmark har valgt at anvende handlingsprogrammet for hele landet. Baggrunden herfor er, at man har vurderet, at hele landet med kriterierne i direktivet ville blive udpeget som sårbar zone.

Handlingsprogrammerne skal ifølge nitratdirektivets artikel 5, stk. 4, litra a og b, bestå af de bindende foranstaltninger, der fremgår af direktivets bilag 3, og de foranstaltninger som medlemsstaterne har foreskrevet i den eller de kodekser for godt landmandsskab (direktivets bilag 2), med undtagelse af de foranstaltninger der er overflødiggjort af foranstaltningerne i bilag 3. Medlemsstaterne skal ifølge artikel 5, stk. 5, inden for rammerne af handlingsprogrammerne desuden træffe de supplerende eller skærpene foranstaltninger, som de anser for nødvendige, hvis det allerede fra starten, eller på baggrund af de erfaringer, der indhøstes i forbindelse med handlingsprogrammernes gennemførelse, viser sig, at foranstaltningerne i artikel 5, stk. 4, ikke er tilstrækkelige til at nå direktivets mål. Ved udvælgelsen af supplerende foranstaltninger skal der tages hensyn til, om de er effektive og rentable i forhold til andre forebyggende foranstaltninger. I Danmark har man fastsat supplerende foranstaltninger i form af en skærpelse af kvælstofnormerne for afgrøder.

Medlemsstaterne skal ifølge artikel 5, stk. 7, mindst hvert 4. år foretage en ny gennemgang af og om fornødent revidere handlingsprogrammet, herunder eventuelle supplerende foranstaltninger, der er truffet i henhold til stk. 5.

I henhold til nitratudirektivets bilag 3, punkt 1, nr. 3, skal handlingsprogrammerne indeholde en begrænsning af tilførsel af gødning til jorden, der sikrer en kvælstofbalance, hvor den samlede kvælstoftilførsel fra jord og gødskning skal modsvare afgrødens forventede kvælstofbehov (ligevægtsprincippet).

Handlingsprogrammerne skal sikre, at den mængde husdyrgødning, som tilføres jorden hvert år, herunder fra dyrene selv, ikke overstiger den mængde husdyrgødning, som indeholder 170 kg N/ha, jf. bilag 3, punkt 2.

Det er dog muligt at få Kommissionens tilladelse til at få forhøjet kravet på 170 kg N/ha. En forudsætning for anvendelsen af undtagelsen er, at det ikke hindrer opfyldelsen af direktivets mål, og at der ligger objektive kriterier til grund. Danmark har således fået en undtagelse der indebærer at kvægbrugere kan få forhøjet kravet til 230 kg N/ha, mod at dyrkningen sker mere miljøvenligt inden for en række nærmere fastsatte betingelser.

Revision af nitrathandlingsplanen

Medlemsstaterne skal ifølge artikel 5, stk. 7, mindst hvert 4. år foretage en ny gennemgang af og om fornødent revidere handlingsprogrammet, herunder eventuelle supplerende foranstaltninger, der er truffet i henhold til stk. 5. Medlemsstaterne skal således ved væsentlige ændringer revidere handlingsprogrammet.

Normfastsættelsen er bl.a. beskrevet i det danske nitrathandlingsprogram, afsnit 2.3, hvor det fremgår:

"The use of nitrogen on crops is regulated by standards and it is calculated each year. Economic optimal standards for each crop are reduced by 10 % by the authorities and additionally the total amount of nitrogen is limited to the amount [which is....] calculated from the latest data on crop distribution on the national level combined with the crop-specific standards applied in 2003/2004.

...

From 2010 the calculations therefore consist of the withdrawal of nitrogen corresponding to 10.000 hectares of land taken out of production, and is based on an average amount of nitrogen per hectare calculated every year."

Med nærværende plan for justering af reglerne om kvælstofnormer fastholdes beregningsgrundlaget for fastsættelsen af de økonomisk optimale normer, men metoden til at reducere de økonomisk optimale normer bortfalder og erstattes af en politisk fastsat reduktion af de økonomisk optimale normer, som er mindre end den nuværende på 20,34 %. Der regnes i denne miljørapport på to scenarier på hhv. udfasning af 1/3 af normreduktionen og 2/3 af normreduktionen.

Kvælstofnormerne udgør et væsentligt element i det danske nitrathandlingsprogram. Det forhold, at metoden til at reducere de økonomisk optimale normer bortfalder, vurderes at medføre en væsentlig ændring af den danske nitrathandlingsplan. En ændring af normfastsættelsen, der medfører en forøgelse af normerne i intervallet 1/3 til 2/3, vil således kræve en ændring af nitrathandlingsprogrammet.

I 1997 fik Danmark en åbningsskrivelse af EU-kommissionen for sin gennemførelse af nitratudirektivet. Vandmiljøplan I udgjorde på daværende tidspunkt det danske nitrathandlingsprogram og Kommissionen fandt ikke at denne plan var tilstrækkelig til at nå direktivets målsætninger, hvorfor det var nødvendigt at gennemføre supplerende foranstaltninger.

Derfor fremsendte Danmark i 1998 et fornyet handlingsprogram i form af Vandmiljøplan II. Reduktion af gødningsnormen med 10 % indgik som en del af de supplerende foranstaltninger i Vandmiljøplan II.

Efterfølgende blev der i forbindelse med VMP III og Grøn Vækst fastsat beregningstekniske justeringer i form af, at den samlede årskvote på landsplan ikke kan overstige årskvoten for planperioden 2003/2004 korrigeret for afgrødesammensætningen samt at kvælstofandelen for de arealer, der ikke længere indgår i landbrugsmæssig drift, fremover vil blive fratrukket den samlede årskvote på landsplan.

Direktivet er et minimumsdirektiv. Medlemsstaterne har således en vis skønsmargin ved valget af de nærmere foranstaltninger for gennemførelse af bestemmelserne i direktivet. Medlemsstaterne er dog forpligtet til at sikre, at direktivs formål og dermed formålene med Unionens politik på miljøområdet opnås i overensstemmelse med kravene i artikel 191, stk. 1 og 2, TEUF.¹ I det omfang medlemsstaterne konstaterer, at en given mangel i medlemsstatens handlingsprogram vil kunne hindre opfyldelse af direktivets formål, vil medlemsstaten være forpligtet til at træffe foranstaltninger til at afhjælpe dette.

Det er således en forudsætning for, at forøgelsen af normen er inden for rammerne af nitratdirektivet, at der samtidig fastsættes afværgende foranstaltninger for at imødegå den ekstra merudledning af kvælstof, der sker til vandmiljøet. Det gælder både i forhold til overfladevand og grundvand, da nitratdirektivet omfatter begge dele.

Ifølge nærværende plan for justering af reglerne om kvælstofnormer fremgår det, at merudledningen af kvælstof skal holdes inden for Danmarks EU-retlige forpligtigelser i forhold til natur, overfladevand, grundvand og klima, og at dette håndteres via anvendelse af de 3 nævnte afværgende foranstaltninger. I det omfang der er en kvælstofmanko, vil der på frivillig basis pålægges landbrugsarealer kvælstofreducerende dyrkningsrestriktioner.

Ifølge nitratdirektivets artikel 5, stk. 4, skal handlingsprogrammerne bestå af bindende foranstaltninger. Ved et paradigmeskifte i den danske implementering af nitratdirektivet og vandrammedirektivet, der består af en mere fokuseret og målrettet regulering baseret på større grad af frivillighed i metodevalg hos den enkelte landmand i forhold til målopfyldelse, er det centralt, at beskyttelsesniveauet ikke sænkes. Danmark er i tæt dialog med EU-Kommissionen om mulighederne for dette paradigmeskifte.

Det er en forudsætning for EU-Kommissionens meddelelse af en fortsat undtagelse fra nitratdirektivet, at der foreligger en nitrathandlingsplan som ligger inden for direktivets rammer og formål.

Undtagelsen for kvæg

Den gældende undtagelse er meddelt af Kommissionen d. 23. oktober 2012 og kan anvendes frem til d. 1. august 2016. Ifølge den seneste opgørelse af anvendelsen af undtagelsen fra marts 2015, er undtagelsen i gødningsåret 2012/13 anvendt af ca. 1.500 kvægbrug.

I forlængelse af en kommende revision af nitrathandlingsplanen vil der skulle forhandles om opnåelse af en fornyelse af undtagelsen fra nitratdirektivet for kvægbrug.

Undtagelse indebærer, at den mængde husdyrgødning der tilføres hvert år på markerne, herunder fra dyrene selv, på kvægbrug, som er omfattet af en undtagelse, ikke må overstige en husdyrgødningsmængde svarende til 230 kg N/ha. Landmanden skal opfylde en række betingelser

¹ Sag C-237/12 af 4. september 2014, Kommissionen mod Frankrig.

for at kunne anvende undtagelsen. Det er bl.a. en betingelse, at den maksimale kvælstoftilførsel ikke overstiger den fastsatte norm, der fastsættes til mindst 10 pct. under det økonomisk optimale niveau.

Kvægbrugere opnår anvendelse af undtagelsen på individuel basis mod at de overholder betingelserne i undtagelsen.

Undtagelsen gives inden for rammerne af nitrathandlingsplanen. Nitratdirektivets artikel 5, stk. 7, foreskriver, at medlemsstaterne mindst hvert fjerde år skal foretage en ny gennemgang af og om fornødent revidere deres handlingsprogrammer. Der er således en forpligtigelse for medlemsstaterne til at ændre handlingsprogrammet ved væsentlige ændringer, og ved en forøgelse af normen er det vurderingen, at det kræver en ændring af handlingsprogrammet. Dette skal ske mindst hvert fjerde år, det vil sige, at medlemsstaterne også skal foretage en sådan revision og gennemgang med et mindre interval end hvert fjerde år, hvis det er nødvendigt. Der er således ikke en tidsmæssig sammenhæng mellem undtagelsen der gives for fire år og handlingsprogrammets gyldighedsperiode.

Det vurderes således, at det vil være muligt at ændre normreduktionen i nitrathandlingsprogrammet, således at 10 % reduktionen udgår, uden at ændre forudsætningen for undtagelsen. Det kræver dog, at ændringen af nitrathandlingsplanen sker inden for nitratdirektivets rammer og formål, herunder at en forøgelse af normen sker i overensstemmelse med direktivets ligevægtsprincip, jf. bilag III, punkt 1, nr. 3.

Såfremt der ved gennemførelse af udfasningen af de reducerede normer sker en ændring af normerne, der bevirker, at forudsætningen for den gældende undtagelse ikke længere er opretholdt, kan undtagelsen muligvis bortfalde samtidig med indførelsen af de ændrede normer og dermed inden undtagelsens udløb.

I det tilfælde vil de pågældende kvægbrug skulle udvide deres udbringningsareal eller på anden måde sikre overholdelse af harmonibestemmelserne, hvilket kan være særdeles vanskeligt med så kort frist (henset til at udfasningen af de skærpede normer forventes primo 2016).

[Det skal nærmere afklares, hvordan betingelsen om 10 % under økonomisk optimum i undtagelsen skal forstås. Det vil sige om 10 % skal forstås som 10 % eller om 10 % skal forstås som 20,3 %]

En ændring af normfastsættelsen der medfører en forøgelse af normerne i intervallet 1/3 til 2/3 vil således kræve en ændring af handlingsprogrammet. En forudsætning for at den gældende undtagelse kan opretholdes ved ændringen af nitrathandlingsplanen vurderes at være, at ændringen sker inden for nitratdirektivets rammer og formål, herunder at en forøgelse af normen sker i overensstemmelse med direktivets ligevægtsprincip, jf. bilag III, punkt 1, nr. 3.

En ændring af nitrathandlingsplanen vil også have betydning i forhold til fornyelse af undtagelsen, da en fornyelse kræver en nitrathandlingsplan, der udgør en tilstrækkelig implementering af direktivet.

- Göteborg-Protokollen og NEC-direktivet

I 1999 vedtog man en protokol i Göteborg i regi af Geneve-konventionen om grænse overskridende luftforurening (LRTAP). I Göteborgprotokollen blev der blandt andet sat et mål for Danmark på en maksimal udledning til luften på 69.000 tons ammoniak. I 2001 blev målene i Göteborg protokollen overført til et EU-direktiv om emissionslofter (NEC-direktivet). I maj 2012 vedtog man en revideret Göteborg protokol med et mål om at reducere ammoniak med 24 % fra 2005 til 2020. Dette mål er indeholdt et forslag om revision af NEC-direktivet, der netop nu er under forhandling. Den nuværende fremskrivning peger på en reduktion fra 2005 til 2020 på 21-23 %. Yderligere emissioner til luft vil derfor udfordre et eventuelt 2020 mål, såfremt direktivet bliver vedtaget.

Miljømålsloven implementerer EU's vandrammedirektiv og stiller krav om udarbejdelse af vandplaner. Af miljømålslovens § 3 fremgår, at staten er bundet vandplanens indhold. Vandplanen fastlægger miljømål og tilstand for afgrænsede overflade- og grundvandsforekomster. Statslige myndigheder, er ved udøvelse af beføjelser i medfør af lovgivningen bundet af vandplanen og kan således ikke offentliggøre planer, der medfører, at tilstanden for afgrænsede overflade- og grundvandsforekomster forringes eller, at fastsatte miljømål ikke opnås. Planen om ændrede gødskningsnormer vil således være i strid med vandplanen og dermed miljømålslovens § 3 såfremt tilstand for overflade- eller grundvandsforekomster forringes eller det forhindres, at fastlagte miljømål opnås. Idet miljømålsloven implementerer EU's vandrammedirektiv, vil forringelse af tilstand eller manglende opnåelse af miljømål som følge af planen om ændrede gødskningsnormer tillige være i strid med vandrammedirektivet.

Danmark er endvidere forpligtet til overholdelse af kvalitetskravet for nitrat i drikkevand på 50 mg/liter, jf. EU's drikkevandsdirektiv. Danmark skal træffe de nødvendige foranstaltninger for at grænseværdien overholdes. Drikkevandsdirektivets præambel nr. 8 fastsætter, at "for at forsyningsvirksomhederne kan overholde kvalitetskravene for drikkevand, må det gennem egnede vandbeskyttelsesforanstaltninger sikres, at overflade- og grundvand holdes rent; det samme mål kan nås gennem egnede vandbehandlingsforanstaltninger ...". Vandrammedirektivets art. 7, stk. 3 fastsætter, at "Medlemsstaterne sørger for den nødvendige beskyttelse af de udpegede vandforekomster (læs: drikkevandsforekomster) for at undgå en forringelse af deres kvalitet med henblik på at reducere omfanget af den rensning, der kræves til fremstilling af drikkevand." Dette princip er afspejlet i dansk miljøpolitik, hvor vandforsyningen er baseret på indvinding af grundvand, som er så rent at det kan anvendes til drikkevand efter en simpel vandbehandling. Da grundvandet således som udgangspunkt ikke renses for nitrat, forudsætter dette princip, at grundvandets indhold af nitrat ikke overstiger grænseværdien i drikkevandsdirektivet på 50 mg nitrat/liter.

Havstrategiloven (lov nr. 522 af 26/05/2010) implementerer EU's havstrategidirektiv (2008/56/EF) og har til formål at fastlægge rammerne for de foranstaltninger, der skal gennemføres for at opnå eller opretholde god miljøtilstand i havets økosystemer, og muliggøre en bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer. Miljø- og fødevareministeren udarbejder havstrategier i en 6-årig cyklus med henblik på at opnå god miljøtilstand i havmiljøet senest i 2020. I hver havstrategi skal der blandt andet fastsættes miljømål og udarbejdes et indsatsprogram. Jf. havstrategilovens § 18 er statslige, regionale og kommunale myndigheder ved udøvelse af beføjelser i medfør af lovgivningen bundet af de miljømål og indsatsprogrammer, der fastsættes i havstrategierne.

EU's naturdirektiver og den danske implementering i forhold til kvælstofudledning til vandmiljøet

EU's direktiv nr. 43 af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet) har bl.a. til formål at oprette et sammenhængende europæisk økologisk net af særlige bevaringsområder. Disse områder kaldes habitatområder, og udgør sammen med fuglebeskyttelsesområderne, som er udpeget efter fuglebeskyttelsesdirektivet jf. nedenfor, de såkaldte Natura 2000-områder. Medlemsstaterne skal udpege habitatområder under hensyn til statens andel af de naturtyper og arter, som er omfattet af habitatdirektivet. Habitatdirektivet indeholder bestemmelser om, at medlemsstaterne skal sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus. Direktivet indeholder således en pligt til at begrænse forureningen med næringsstoffer, såfremt det vurderes, at udledning af næringsstoffer hindrer, at gunstig bevaringsstatus kan opnås eller opretholdes i de enkelte Natura 2000-områder.

Fuglebeskyttelsesdirektivet indeholder som habitatdirektivet bestemmelser om, at medlemsstaterne skal udlægge særligt beskyttede områder for at beskytte levestederne for de fuglearter, som er

omfattet af direktivet, og som har deres udbredelsesområde i medlemsstaten. Herudover indeholder fuglebeskyttelsesdirektivet bestemmelser om en generel beskyttelse af vilde fugle på medlemsstatens område.

Miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 932 af 24. september 2009 med senere ændringer) indeholder bestemmelser om fastsættelse af miljømål for de internationale naturbeskyttelsesområder, som bl.a. omfatter Natura 2000-områderne. Der er fastsat nærmere regler herom i bekendtgørelse nr. 1604 af 15. december 2014 om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder. Loven indeholder desuden bestemmelser om tilvejebringelse af Natura 2000-planer for de enkelte Natura 2000-områder.

Natura 2000-planerne fastlægger målsætningerne for de enkelte Natura 2000-områder bl.a. med det mål at hindre tilbagegang og på sigt arbejde hen imod, at naturtyperne og arterne på udpegningsgrundlaget for det enkelte område opnår gunstig bevaringsstatus. I forhold til kvælstofudledning til vandmiljøet henvises til indsatsen i vandområdeplanerne.

Der findes endvidere i naturbeskyttelseslovens § 3 en bestemmelse om, at der ikke må foretages tilstandsændringer i en række naturtyper. Bestemmelsen medvirker dels til at implementere habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet og udgør dels en national beskyttelse af naturtyperne. Beskyttelsen af nogle af de i bestemmelsen nævnte naturtyper har været en del af den danske naturbeskyttelsesregulering før implementeringen af naturdirektiverne. Der kan i særlige tilfælde dispenseres fra beskyttelsen i § 3.

Tæller bekendtgørelsen om NEC-direktivet som lovgivning i denne sammenhæng

Husdyrgodkendelsesloven (lovbekendtgørelse nr. 868 af 3. juli 2015 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug)

Da husdyrgodkendelsesloven blev indført i 2007, blev beskyttelsesniveauet helt overordnet tilpasset den eksisterende generelle regulering, og den samlede regulering blev fastsat på et niveau, der sikrede overholdelse af bl.a. habitatdirektivet. Det kan derfor umiddelbart få betydning for beskyttelsesniveauet i husdyrgodkendelserne, når den generelle kvælstofregulering ændres markant, idet der vil kunne stilles spørgsmålstegn ved overholdelse af bl.a. habitatdirektivet, og kommunerne vil kunne overveje, om der af hensyn til EU-forpligtelserne er behov for at skærpe beskyttelsesniveauet i husdyrgodkendelserne. Dette kunne indebære en risiko for, at kommunerne udvikler egne skøn og nye krav, hvilket kunne betyde længere sagsbehandlingstider, skærpede krav til husdyrbrug ved miljøgodkendelser og evt. en uens og forudsigelig praksis på landsplan.

Det er derfor centralt, at den ekstra mængde kvælstof holdes inden for Danmarks EU-retlige forpligtelser i forhold til natur, overfladevand, grundvand mv., samt at en forøgelse af kvælstofnormerne i nødvendigt omfang vil skulle modsvares af miljøkompenserende foranstaltninger, således som det er forudsat i lovforslaget. Der vil derfor hurtigt blive skabt klarhed omkring overholdelsen af Habitatdirektivet, herunder behovet for nødvendige kompenserende foranstaltninger, og der vil blive udarbejdet vejledningsmateriale herom til kommunerne.

Andre relevante planer

NST:

- Havstrategidirektivet
- Grundvand
- Vandplaner
- Natura 2000 områder
- Habitatdirektivet
- Råstofdirektivet

MST:

- Nitratdirektivet/nitrathandlingsplan

NAER:

- Kommuneplaner
- Regionale udviklingsplaner
- Andre?

1.2 Nuværende natur- og miljøtilstand og Nul – alternativ

Nuværende natur- og miljøtilstand

NST (Peter, Sara, Lisbeth, Helle)

Dette afsnit omhandler den nuværende status for miljøet. Der skrives med særlig fokus på den nuværende kvælstofbelastning af vandområder fra gødskning (Peters og Saras ansvar)

Da planen om ændret gødskningsnorm alene vil medføre en merudledning af kvælstof til vandmiljøet, er det i det følgende alene den nuværende vandmiljøtilstand, der er relevant i forhold til kvælstofbelastning, der er beskrevet.

Den nuværende vandmiljøtilstand i Danmark er præget af kvælstofbelastning fra land primært fra landbrugets anvendelse af gødning og i mindre grad spildevand fra boliger og virksomheder. Vandløb og søer er kun i mindre grad påvirket af belastningen som følge af kvælstofudledning, mens fjorde og kystvande i høj grad er påvirket af belastningen med kvælstof. Kun ganske få kystvandområder har i dag en tilstand svarende til den tilstand, som vandrammedirektivet kræver. Langt hovedparten af kystvandene er således i dag i dårlig tilstand, hvilket hovedsagligt skyldes kvælstofbelastningen fra land. Grundvandet er i dag kun i mindre grad påvirket af kvælstof i form af nitrat fra gødskning, der over en årrække siver fra gødede marker og ned i grundvandet. Ud af 402 grundvandsforekomster, afgrænset i forbindelse med udarbejdelse af forslag til vandområdeplaner, er 37 grundvandsforekomster i dag påvirkede af nitrat i en sådan grad, at de ikke lever op til vandramme- og grundvandsdirektivets krav til tilstanden i grundvand. Disse 37 grundvandsforekomster dækker dog et areal svarende til ca. 45 % af landets areal. Da grundvandet forefindes i flere lag i undergrunden, er det dog ikke det samme, som at 45 % af grundvandet i Danmark er i dårlig tilstand som følge af nitratbelastning, men det betyder, at der inden for dette område forefindes grundvand, der er særligt sårbart over kvælstofbelastning.

I de åbne havområder er kvælstof og fosfor de væsentligste faktorer i forbindelse med eutrofiering, og der er en overordnet sammenhæng mellem kvælstof- og fosforkoncentrationen og en række biologiske elementer. I de danske farvande er det oftest kvælstof, der er begrænsende for væksten af alger, mens fosfor spiller en vigtig rolle i inde i den mere brakke Østersø. Det skyldes tilstedeværelsen af fosfor en særlig vigtig rolle, bl.a. fordi flere blågrønalger, som trives bedst i fersk- og brakvand og, er i stand til at udnytte kvælstof fra atmosfæren. Generelt vil det derfor gælde, at koncentrationen af næringsstoffer i vandsøjlen ved god miljøtilstand ikke må give anledning til en planktonalgebiomasse, der f.eks. kan forårsage iltsvind og medføre bunddyr- og fiskedød.

I Havstrategiens basisanalyse fra 2012 er de åbne dele af de indre danske farvande klassificeret som værende i dårlig til moderat tilstand mens de åbne dele af Skagerrak og Nordsøen klassificeres som værende i god miljøtilstand (Andersen et al. 2012 – DCE baggrundsnotat). Denne klassificering er baseret på vurderingsværktøjet HEAT, som tidligere er anvendt i en række internationale vurderinger af eutrofieringstilstanden i Østersøen og Nordsøen.

85 % af det danske landareal afvander til Natura 2000-områder, og målsætningerne for områderne er derfor relevant i forbindelse med kvælstofpåvirkning. Kvælstofpåvirkning kan have betydning for akvatiske naturtyper samt vandafhængige terrestriske naturtyper, som er omfattet af de enkelte Natura 2000-områders udpegningsgrundlag.

Det antages, at en øget kvælstoftilførsel ved ændrede gødningskvoter sker gennem merforbrug af handelsgødning, og der derfor ikke vil ske en øget fordampning og kvælstofdeposition fra husdyrgødning. Nedenstående naturtyper beskyttet efter EU's habitatdirektiv vurderes primært at blive berørt. Vurderingen er foretaget på baggrund af ovenstående antagelse og en vurdering af, at eventuelt øget overfladeafstrømning enten modgås af de afværgeforanstaltninger eller sker til lavtliggende naturarealer.

Grundvandsbetingede naturtyper som våde enge, kildevæld og moser som f.eks. hængesæk, rigkær, avneknippemose, nedbrudt højmose samt tørvelavning.

Lavtliggende naturtyper, der er særlig udsatte for afstrømning af overfladevand som f.eks. mindre søer, vandhuller og klitlavninger og levesteder for arter knyttet hertil, og som er afhængige af rent vand. Tilstanden i forhold til større søer (over 5 ha.) og marine naturtyper, er beskrevet i afsnittet om vandmiljø, idet vandplanerne indtil videre også løfter forpligtelsen til at sikre en bedre vandkvalitet i naturområderne.

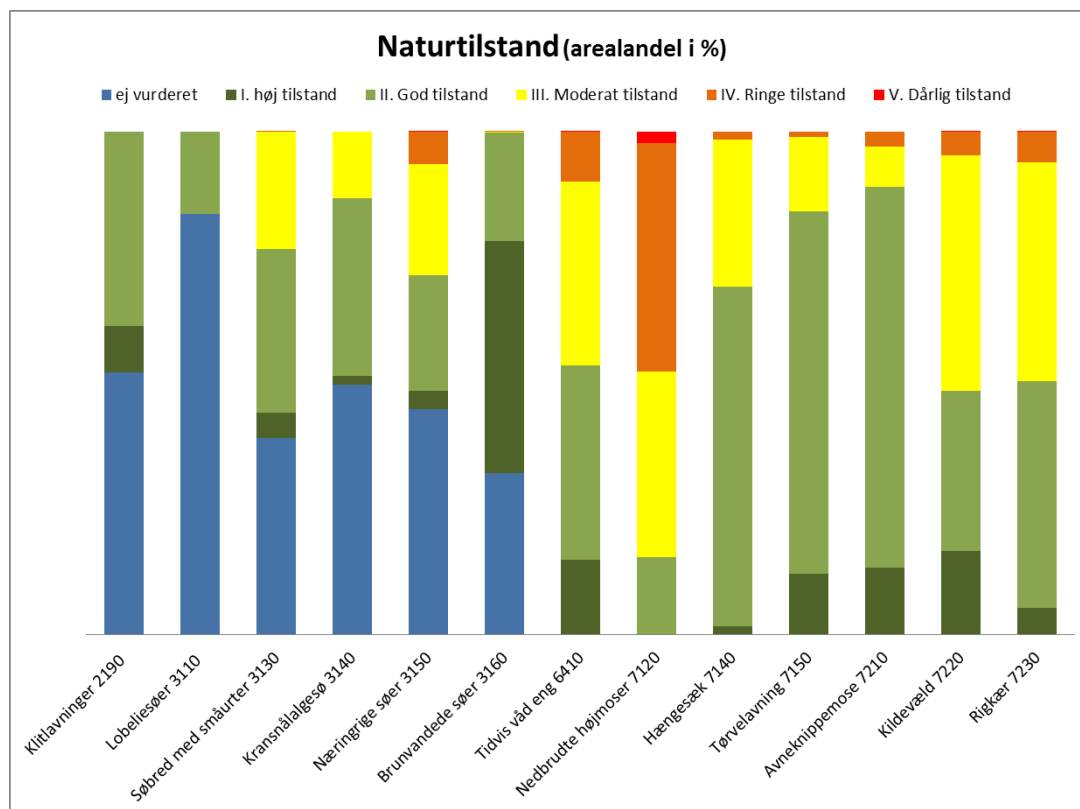
Terrestriske naturtyper er aktuelt negativt påvirket af gødsning og sprøjtning på naboarealer i omdrift.

På grundlag af en ekspertvurdering fra DCE/Århus Universitet rapporterede Naturstyrelsen i 2013 bevaringsstatus for naturtyper og arter til EU-kommissionen, jf. Habitatdirektivets artikel 17. Rapporteringen beskriver bevaringsstatus på landsplan, fordelt på to biogeografiske regioner. Bevaringsstatus inddeles i fire delvurderinger; gunstig, moderat ugunstig, stærkt ugunstigt og ukendt. Datagrundlaget for rapporteringen er det nationale overvågningsprogram NOVANA.

Ifølge artikel 17 rapporteringen er fugtige klitlavninger, sønaturtyper, tidvis våde enge og mosenaturtyper vurderet som værende i moderat til stærkt ugunstig bevaringsstatus.

Indenfor de udpegede Natura 2000 områder er naturdata indsamlet, og bl.a. anvendt til tilstandsvurderinger af de pågældende habitatnaturtyper i forbindelse med de basisanalyser, som er grundlaget for forslag til Natura 2000-planer for perioden 2016-21, se figur xx.

Naturtilstanden er defineret i Bekendtgørelse om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder, hvor tilstand inddeles i 5 naturtilstandsklasser (I – V). De to højeste tilstandsklasser, I og II, opfylder Habitatdirektivets krav til gunstig bevaringsstatus under forudsætning af, at der foreligger en prognose, der siger, at arealet også i fremtiden vil kunne opretholde den høje eller gode tilstand. I klasserne III, IV og V er tilstanden ikke god nok til opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Figur xx. Den nationale arealandel (%) af de kortlagte habitatnaturtyper, indenfor Natura2000 områderne, fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen 2010-2012 (søerne 2007-2012).

En betydelig andel af de kortlagte klitlavninger (2190) samt søerne er ikke tilstandsvurderet. For de øvrige naturtyper er alle kortlagte arealer tilstandsvurderet.

De tilstandsvurderede klitlavninger (2190) er i god og høj tilstand. For lobelie søerne (3110) er de 16 % af arealet, der er tilstandsvurderet, i god tilstand. For sønaturtyperne søbred med småurter, kransnålalgesøer og næringsrige søer er mellem 30-40 % af det tilstandsvurderede areal i god og høj status og 15-30 % i moderat og ringe status. For de brunvandede søer er hovedparten af de tilstandsvurderede arealer i god og høj tilstand og kun under 1 % i moderat og ringe tilstand.

For de tidvis våde enge er ca. halvdelen af det kortlagte areal god og høj tilstand og resten i moderat og ringe tilstand. Naturtilstanden er, for en mindre del af de nedbrudte højmoser i god tilstand (15 %), hvor resten er i moderat og ringe tilstand. Naturtyperne hængesæk, tørvelavning og avneknippemose har god og høj tilstand på ca. 70-90 % af arealet, hvor den resterende arealandel er moderat og ringe. For naturtyperne kildevæld samt rigkær er ca. halvdelen af arealet i god og høj tilstand og den anden halvdel i moderat og ringe tilstand.

Der findes ikke landsdækkende eller repræsentative data over naturtilstanden for de § 3-beskyttede naturtyper (vandløb, søer, heder, moser, strandenge, strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev). En del af naturområderne er beliggende inden for Natura 2000-områder og indgår derfor jf. ovenfor.

O-alternativ

Hvis ikke planen gennemføres, vil den hidtidige restriktion af gødningstildelingen videreføres. Der vil derfor ikke være yderligere negative miljøkonsekvenser ved et o-alternativ. Derimod vil der være en væsentlig negativ erhvervsøkonomisk effekt, hvis planen ikke gennemføres. IFRO har vurderet,

at normreduktionen medfører et årligt tab for landbruget på mellem 479 og 975 mio. kr. Erhvervets egne beregninger viser et betydeligt større tab bl.a. pga. andre antagelser om udbytte- og proteintab som følge af reduceret gødsning.

1.3 Miljøforhold der kan blive væsentligt berørt

I dette afsnit beskrives de miljøforhold der kan blive væsentlig berørt af planen og de kompenserende foranstaltninger. I dette afsnit skrives kun ganske kort om, hvilke konkrete områder og forhold, der kan tænkes berørt af planen. Selve indvirkningen på områderne beskrives i afsnit 1.6.

Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

NST (Helle)

Planen lægger op til en gradvis udfasning af de reducerede kvælstofnormer, men samtidig også afværgforanstaltninger, der kan modvirke den negative påvirkning fra en øget kvælstofpåvirkning på de beskrevne habitatnaturtyper og levesteder for arter samt § 3-beskyttede naturtyper.

En lempet kvælstofregulering kan medføre øget tilførsel af kvælstof til habitatnaturtyperne og til levesteder for arter, der er afhængige af rent vand, samt § 3-beskyttede naturtyper, og dermed kan lempelsen påvirke naturtilstanden i negativ retning.

Placeres afværgforanstaltninger som brak, slet og græsning, hvor de har størst effekt, det vil sige omkring allerede eksisterende natur, vil de kunne modvirke effekten af en øget tilførsel af kvælstof fra overfladeafstrømning og i et vist omfang bidrage til forbedring af den eksisterende natur ved at hindre gødsknings- og sprøjteskader fra naboarealer.

Tilsvarende kan minivådområder, der placeres så de hindrer øget nedsivning til grundvandet hindre skader på de direkte grundvandsafhængige naturtyper.

Etablering af minivådområder, der medfører en tilstandsændring i en § 3-beskyttet naturtyper forudsætter dispensation.

Vand

NST (Peter, Sara)

Ved øget udledning af kvælstof til vandmiljøet som følge af ændret gødskningsnorm kan vandmiljøets tilstand blive forværret. For så vidt angår søerne i Danmark kan merbelastningen af kvælstof øge kvælstofkoncentrationen i søerne, hvilket kan medføre, at særligt kvælstofsårbare søers tilstand kan blive forringet. Med hensyn til kystvandene vil det kunne øge klorofylindholdet i kystvandområderne til et niveau, der medfører forringelse af tilstanden i kystvandområderne. Sluttelig vil merbelastning fra øget gødsning kunne påvirke nitratkoncentrationen i grundvandet, så grundvandets tilstand forværres. Som det fremgår af afsnit 1.1 vil enhver direktivstridig forringelse af vandmiljøet dog blive forhindret af anvendelse af afværgende foranstaltninger.

Havets planter er ligesom landjordens planter afhængig af tilstedeværelsen af næringsstoffer som kvælstof og fosfor (N og P). Under uberørte forhold vil der være en naturlig balance mellem mængden og fordelingen af næringsstofferne i de åbne havområder. En øget tilførsel af næringsstoffer vil primært give anledning til en øget plantevækst specielt en øget vækst af planteplankton. En stor forøgelse af planteplanktonets vækst som følge af en stor næringsstofftilførsel vil medføre en forringelse af lysforholdene i vandsøjlen. En forringelse af lysforholdene forringer væksten af de flerårige bundlevende planter, herunder ålegræs og makroalger, og fremmer væksten af bl.a. hurtigt voksende enårige alger (opportunistiske makroalger som fx søsalat). Dette er en uønsket tilstand, da de døde alger synker ned på bunden,

hvor de nedbrydes ved forbrug af ilt. En stor algebiomasse kan derfor medføre iltvind på grund af et stort iltforbrug, hvorved levevilkårene for de bundlevende dyr bliver forringet. En stor biomasse af enårige makroalger kan desuden give anledning til uønskede store algemængder på strandene og langs kysterne. Næringsstofferne i vandsøjlen er derfor en nøgelfaktor for tilstanden i de marine områder.

Næringsstofferne kvælstof (N) og fosfor (P) optræder i vandmiljøet i forskellige former. Om vinteren og tidligt i forårsperioden udgøres størsteparten af næringsstofferne i uorganisk form, som nemt kan optages af planterne i vandsøjlen og på havbunden, mens det resten af året primært er som opløst organisk stof. I algerne bindes kvælstof og fosfor i organisk stof. Når algerne dør, synker det organiske stof ned på havbunden, men der sker også en ophobning af næringsstoffer i opløst organisk stof i vandsøjlen. Det, der synker ned på bunden, bliver enten omsat og frigivet som uorganisk kvælstof og fosfor igen, eller det organiske stof bliver bundet i havbundens sediment. Opløst organisk stof i vandsøjlen nedbrydes løbende og dermed frigives uorganisk kvælstof og fosfor. Samtidig har organisk stof i vandsøjlen også en negativ påvirkning på lysforholdene.

Befolkningen og arealanvendelsen

Idet planen medfører, at der må gødes mere på landbrugsjorden i hele landet, forventes en positiv effekt ift. et forhøjet høstudbytte. Merudbyttet skal dog sættes i relation til de kompenserende foranstaltninger, der evt. iværksættes for at modvirke en forringelse af miljøtilstanden i vandmiljøet. Se mere herom i afsnit 1.7.

Menneskets sundhed/

Menneskets sundhed vurderes ikke at blive væsentligt berørt af planen. Se dog afsnit 1.6.

Ved øget anvendelse af handelsgødning vil der opstå en øget udledning til luften af ammoniak, som udgør ca. 3 % af N-indholdet i den anvendte gødning. Der er dog store variationer i mellem forskellige typer af gødning.

Fordampning af ammoniak giver ikke anledning til koncentrationer i atmosfæren, der er sundhedsskadelige. Ammoniakken vil reagere med andre stoffer i atmosfæren og danne partikler, der er sundhedsskadelige. I forhold til den eventuelle meremission fra øget anvendelse af handelsgødning vil effekten i Danmark dog være meget begrænset.

Jordbund

Det vurderes ikke, at planen medfører negative konsekvenser for jordbunden.

Jordbund

Det vurderes ikke, at planen medfører negative konsekvenser for jordbunden.

Luft

MST

Klimatilpasning

NST

Klima

NAER

– emission af drivhusgasser i landbruget

Den samlede kvælstofnorm (N-norm) på landsplan udgør i dag ca. 366.000 tons kvælstof, hvilket er ca. 20 pct. under økonomisk optimum. En ophævelse af kvælstofnormen vil resultere i en normforøgelse på ca. 73.200 tons kvælstof, som dog ikke vil blive udnyttet lige meget alle steder.

Det antages i denne miljørapport, at der lineær sammenhæng mellem udfasningens størrelse og udledning af drivhusgasser.

Ifølge Aarhus Universitet, DCA², udledes der for hver anvendt ton kvælstof i jordbruget ca. 4,8 tons CO₂-ækvivalenter i form af lattergas. Den samlede ekstraudledning af drivhusgasser, som følge af ophævelsen af kvælstofnormreduktionen, vil således udgøre ca. 348.500 tons CO₂-ækvivalenter. En udfasning med en tredjedel af normreduktionen vil medføre en forøget udledning af drivhusgasser med ca. 116.167 ton CO₂-ækvivalenter. Tilsvarende vil en udfasning med to tredjedele af normreduktionen medføre en forøget udledning af drivhusgasser på ca. 232.333 ton CO₂-ækvivalenter.

Ny målrettet arealregulering skal kompensere for de positive miljø- og klimaeffekter som normreduktionen hidtil har bidraget med.

Landdistriktsprogrammet for 2016-2018 har fokus på tiltag som bl.a. har klimaeffekt. Eksempelvis kan nævnes staldteknologi, teknologi til forsuring af gylle og udtagning af kulstofrige lavbundsjord. Disse tiltag vurderes at kunne bidrage med en drivhusgasreduktion på ca. 224.000 tons CO₂-ækvivalenter.

Landskab

NST (Mikkel)

Landskabsvurderingen af hvad det betyder helt generelt at øge gødsningen og evt. indføre en række afværgeforanstaltninger, vil skulle vurderes i forhold til den karakter og oplevelse, som landbrugslandskabet fremstår med i dag. Overordnet set dominerer landbruget det danske landskab, idet de udgør i alt ca. 63 % af det totale areal, mens resten udgøres af by m.v. (15 %), skov (12 %) og lysåben natur (10 %). Over halvdelen af bedrifterne er agerbrug med korn, græs, grøntfoder og industrifrø. Landbrugslandskabet bliver stadig mere monotont, idet markerne bliver stadigt større og de levende hegn og småbiotoperne, der er en del af landbrugslandskabet, reduceres.

Danmark er kendetegnet ved en række landskabstyper, der er mere eller mindre bakkede, åbne eller lukkede, komplekse eller enkle. Landskabets robusthed overfor ændringer vil altid afhænge af landskabets karakter på en given lokalitet, og en konkret påvirkning af et landskab kan vurderes på baggrund af en landskabskarakteranalyse.

Der vil være variation i landskabets robusthed overfor ændringer, som etablering af anden afgrøde, braklægning eller anlæg af minivådområder, også inden for samme landskabstype. Helt overordnet vurderes landskaber, som er præget af landbrug, at være mest sårbare nær kysten og i ådalene. Her kan udsigter og oplevelsen af terrænet ændres som følge af selv beskedne ændringer i beplantningen.

1.4 Eksisterende miljøproblemer

- luft MST

En væsentlig andel af luftforureningen med partikler i Danmark består af ammoniumnitrat. I takt med at udledningerne med kvælstofoxider og ammoniak er faldet igennem de sidste 30 år, er partikelforureningen faldet tilsvarende. Der er derfor et mål om at reducere udledningen af ammoniak til luften. I den forbindelse udgør anvendelse af handelsgødning en relativt lille kilde.

Erhvervet påpeger, at landbrugsjorden i Danmark gennem de senere år er blevet udpint bl.a. pga. reduceret gødningstilførsel. I det omfang dette er tilfældet vil en øget tilførsel af gødning – alt andet lige – være med til at forbedre jordens dyrkningspotentialer.

² "EFFEKTER AF TILTAG TIL REDUKTION AF LANDBRUGETS UDLEDNINGER AF DRIVHUSGASSER" DCA rapport nr. 23, 2013.

- øvrige NST (Peter, Sara, Lisbeth, Helle) Her skrives kort om eventuelle eksisterende miljøproblemer med relevans for planen og de kompenserende foranstaltninger inden for vand- og naturområdet. Der skal alene skrives om nuværende problemer, som enten kan blive forværret eller forbedret af planen og foranstaltningerne.

Som beskrevet i afsnit 1.2 er der for så vidt angår vandmiljøet en række overflade- og grundvandsforekomster, der i forvejen er påvirket af kvælstofbelastning i en sådan grad, at de ikke lever op til vandramme- og grundvandsdirektivets krav til vandforekomsternes tilstand. Disse vandforekomsters tilstand kan blive forværret af en øget kvælstofbelastning som følge af øget gødsning. Som det fremgår af afsnit 1.1 vil enhver direktivstridig forringelse af vandmiljøet dog blive forhindret af anvendelse af afværgende foranstaltninger.

De danske havområder tilføres næringssalte og organisk stof fra mange forskellige kilder. De vigtigste kilder er tilførsler fra land fra diffuse kilder og punktkilder. Hertil kommer grænseoverskridende tilførsler med havstrømmene, atmosfærisk deposition samt udveksling mellem havbundssedimentet og vandsøjlen. Desuden tilføres næringsstoffer og organisk stof fra forskellige menneskelige aktiviteter på havet som offshore olie- og gasindustri, havbrug, klapning og skibsfart. I relation til nærværende program, er alene landbaserede diffuse kilder og punktkilder relevante.

I Havstrategiens basisanalyse fra 2012 er de åbne dele af de indre danske farvande klassificeret som værende i dårlig til moderat tilstand mens de åbne dele af Skagerrak og Nordsøen klassificeres som værende i god miljøtilstand (Andersen et al. 2012 – DCE baggrundsnotat). Denne klassificering er baseret på vurderingsværktøjet HEAT, som tidligere er anvendt i en række internationale vurderinger af eutrofieringstilstanden i Østersøen og Nordsøen.

I Rapporteringen fra 2013 efter EU's habitatdirektiv er de vigtigste negative påvirkningsfaktorer beskrevet på delvist databaserede ekspertvurderinger fra DCE/Århus Universitet. For klitlavninger, søer, enge, moser og kildevæld vurderes næringsstofftilførsel at have høj betydning for naturtypernes utilstrækkelige bevaringsstatus. For søerne er det vurderet, at tilførsel af næringssalte via direkte tilløb og diffus tilførsel fra oplandet, bl.a. forårsaget af intensiv landbrugsdrift på naboarealerne har høj betydning for den ikke tilstrækkelige bevaringsstatus. For de øvrige naturtyper er det bl.a. næringsbelastning ved direkte gødsning, intensiv drift på omkringliggende marker samt tilførsel af næringsstoffer via overfladevand og grundvand, der vurderes at have størst betydning for bevaringsstatus.

I tilstandsvurderingssystemerne, der ligger til grund for Natura 2000-planlægningen, er betydningen af blandt andet en række forvaltningsbare forhold vurderet. Heraf fremgår tilgroning og manglende pleje som en trussel med de fleste af de lysåbne naturtyper og levesteder for arter, som kræver lys. Øget kvælstoftilførsel medfører øget tilgroning på de terrestriske naturtyper og påvirker undervandsvegetationen i søer og vandhuller, og vil således i sig selv have en negativ påvirkning på naturens tilstand.

Naturstyrelsen vurderer, at de foreslåede afværgeforanstaltninger kan modvirke den negative påvirkning fra en øget kvælstofpåvirkning på de beskrevne habitatnaturtyper og levesteder for arter samt § 3-beskyttede naturtyper, hvis de placeres rigtigt. Det vil sige, hvis brak, græsning og slet gennemføres på arealer i tilknytning til eksisterende følsom natur, og minivådområder placeres, hvor de kan modvirke øget nedsivning til grundvandsmagasiner, der forsyner grundvandsafhængige naturtyper med vand. Visse afværgeforanstaltninger vil endda have gunstig virkning.

Græsning eller slet med fjernelse af det slåede materiale kan derudover modvirke effekten af en øget kvælstoftilførsel ved at modvirke tilgroning og fjerne næringsstoffer på de eksisterende naturarealer. Ligeledes kan braklægning af naboarealer til den eksisterende natur forhindre

overfladeafstrømning af næringsrigt vand og samtidig fjerne en negativ påvirkning forårsaget af gødsning og sprøjtning. Afværgeforanstaltninger gennemført på arealer i tilknytning til naturarealer kan således modvirke den øgede næringsstofpåvirkning og kan, hvis disse arealer og naturarealerne græsses eller slås, have en positiv effekt i nogle naturområder.

1.5 Internationale og nationale miljøbeskyttelsesmål

NST (Sara, Lisbeth, Helle) I dette afsnit skrives om relevante love og direktiver, der sætter grænser for påvirkning og aktiviteter inden for planen og foranstaltningernes område.

Ifølge vandrammedirektivet skal overflade- og grundvand opnå god økologisk og kemisk tilstand. I vandplanerne er der opstillet konkrete miljømål for afgrænsede overflade- og grundvandsforekomster. Miljømål udtrykkes ud fra en række objektive kriterier kaldet kvalitetselementer (for overfladevand) og kvalitetskrav (for grundvand).

Afgrænsede søer skal som hovedregel opnå god økologisk tilstand målt på kvalitetselementerne klorofyl, fytoplankton, makrofytter og fisk. Dog skal søer udpeget som kunstige eller stærkt modificerede som hovedregel opnå godt økologisk potentiale. Kvælstofkoncentrationen i søerne indgår i miljømålet for søer som såkaldt støtteparameter, der kan anvendes, såfremt der er tvivl om en søs tilstand. Planen for ændrede gødskningsnormer må således ikke medføre, at kvælstofkoncentrationen i en sø øges, så miljømålet for søen ikke opnås.

Afgrænsede kystvande skal som hovedregel opnå god økologisk tilstand målt på kvalitetselementerne ålegræs, klorofyl og bundfauna. Dog skal kystvande udpeget som kunstige eller stærkt modificerede som hovedregel opnå godt økologisk potentiale. Planen for ændrede gødskningsnormer må således ikke medføre, at kvælstofbelastningen til kystvande medfører, at miljømål for kystvandområder ikke opnås.

Afgrænsede grundvandsforekomster skal opnå god kemisk tilstand målt ift. tærskelværdier for en række prioriterede stoffer, der fremgår af vandrammedirektivet og drikkevandsdirektivet. For nitrat er tærskelværdien 50 mg/l. Endvidere skal enhver væsentlig og opadgående tendens i koncentrationen af nitrat i grundvandet hidrørende fra menneskelig aktivitet vendes med henblik på at nedbringe forureningen af grundvand. Planen for ændrede gødskningsnormer må således ikke medføre, at kvælstofbelastningen til grundvandet medfører, at miljømål for grundvandsforekomster ikke opnås.

I Danmarks Havstrategi fra 2012 er fastsat en række miljømål for havmiljøet inden for 11 forskellige overordnede emner (biodiversitet, ikke-hjemmehørende arter, fiskebestande, havets fødenet, eutrofiering, havbund, hydrografi, forurenende stoffer, forurenende stoffer i fisk og skaldyr, marint affald og undervandsstøj). Havstrategiens miljømål for eutrofiering er i overensstemmelse med de normative definitioner af god økologisk tilstand fastlagt i vandrammedirektivet, således at der sikres et ensartet beskyttelsesniveau. Miljømålene kan ses her:

<http://naturstyrelsen.dk/vandmiljoe/havet/havmiljoe/danmarks-havstrategi/>

København-erklæringen (mål for reduktion af næringsstoffer)

Miljøministrene i HELCOM (Helsingfors-konventionen) vedtog på ministermødet den 3. oktober 2013 i København opdaterede reduktionsmål for næringsstofudledning til Østersøen, som afløser for de foreløbige reduktionsmål fra Baltic Sea Action Plan, som blev vedtaget på ministermødet i Krakow i 2007.

Tabellen viser de opdaterede reduktionsmål (afrundede tal), som landene skal opfylde senest i 2021. Reduktionsmålene er beregnet i forhold til den opdaterede reference for perioden 1997-2003.

	Kvælstof (tons)	Fosfor (tons)
Danmark	2.890	38
Estland	1.800	320
Finland	2.430 +600*	330 +30*
Tyskland	7.170 +500*	110 +60*
Letland	1.670	220
Litauen	8.970	1.470
Polen	43.610	7.480
Rusland	10.380*	3.790*
Sverige	9.240	530

*) Opstrøms bidrag, der er foreløbigt opgjort. De afventer afklaring i de relevante grænseoverskridende flodkommissioner.

Danmarks reduktionsmål er yderligere underopdelt på havområderne Kattegat, Bælthavet og den centrale Østersø, som alle grænser op til danske kyster samt havområderne Botniske Bugt, Botniske hav, Finske Bugt og Rigabugten, hvortil Danmark har atmosfærisk deposition af kvælstof.

I Danmark er udpeget 252 Natura 2000-områder (habitat- og fuglebeskyttelsesområder), hvoraf en stor andel omfatter akvatiske naturtyper og levesteder for arter. For disse områder gælder efter habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne bestemmelser om bevaringsmål, beskyttelse og aktiv forvaltning af disse områder. Bevaringsmålsætninger er fastsat i Natura 2000-planerne. Habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne rummer endvidere regler om generel beskyttelse af levesteder.

MST (luftmål)

Den reviderede Göteborg- Protokol fra 2012 indeholder et reduktionsmål i 2020 for ammoniakemissioner til luft på 24 pct.% ift. emissionsniveauet i 2005. Dette reduktionsmål er også indeholdt i det forslag til nyt NEC-direktiv, som p.t. er under forhandling i EU. I regi af NEC-direktivet forhandles endvidere reduktionsmål for luftforureningen for 2030. I det omfang øget anvendelse af handelsgødning fører til øgede ammoniak emissioner, kan det blive nødvendigt at reducere udledningen fra andre sektorer, hvis målet om 24 pct. reduktion af ammoniakemissionerne i 2020 skal overholdes.

1.6 Planens indvirkning på miljøet

En udfasning af kvælstofnormreduktionen kan medføre forøget udledning af kvælstof til vandmiljøet. Tilførsel af den ekstra mængde kvælstof skal dog holdes inden for Danmarks EU-retlige forpligtelser i forhold til natur, overfladevand, grundvand og klima. [Indvirkningen vil bl.a. være afhængig af valget af faser, hvori normsænkningen udfases. I det følgende beskrives således de sandsynlige effekter af at udfase normreduktionen med hhv. 1/3 eller 2/3.]

Under de enkelte afsnit skrives kort, hvorvidt og hvordan kombinationen af planens effekter samt afværgeforanstaltningerne påvirker miljøet inden for de forskellige områder.

Vurderingerne af miljøindvirkningen af hhv. 1/3 og 2/3 ophævelse af gødskningsnormen skal inkludere den fornødne anvendelse af afværgeforanstaltninger, der på hensigtsmæssig vis sikrer, at der ikke sker en direktivstridig forringelse af miljøet. Det er dermed en grundlæggende forudsætning for miljøvurderingen, at enhver eventuel miljøforringelse som følge af ophævelsen enten sker inden for eksisterende miljømæssigt "råderum" eller håndteres af enten eksisterende regulering eller i form af de ovennævnte specifikke afværgeforanstaltninger

Det er kun sandsynlige og væsentlige indvirkninger, der skal beskrives. Der skal tages udgangspunkt i selve planen samt notater om planens effekt og de kompenserende foranstaltninger. Såfremt der ikke er nogen sandsynlige og væsentlige indvirkninger på miljøet på et område, anføres dette.

Da vidensgrundlaget på nuværende tidspunkt er overordnet, må vurderingerne foretages på landsplansniveau og må bestå af generiske betragtninger om planens og foranstaltningernes effekt på de enkelte områder. Både positive og negative effekter beskrives.

Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

NST (Helle)

Kvælstofnormerne er indført for bl.a. at bidrage til at reducere udvaskning af kvælstof til vandmiljøet. Mere end 85 % af landarealet afvander til marine Natura 2000-områder, ligesom der ligger et antal søer i Natura 2000-områder. Kvælstofnormer bidrager dermed til at undgå forringelser af naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget i områderne.

Ændring af udledningen af kvælstof kan påvirke de fleste marine Natura 2000-områder samt visse søer og vandafhængige naturtyper, ligesom næringsfattige terrestriske naturtyper kan blive påvirket indirekte via øget udvaskning til grundvand eller via overfladeafstrømning med højere indhold af kvælstof.

En øget kvælstofudledning, der måtte følge af ændrede kvælstofnormer, vil kunne forsinke indsatsen for at reducere påvirkningen af Natura 2000-områder i forhold til det niveau, der har været gældende med de hidtidige normer. Øget udvaskning af kvælstof kan dermed potentielt bidrage til at fastholde en naturtype i et Natura 2000-område i en dårlig tilstand i længere tid end hidtil forudsat. En øget kvælstofudledning kan endvidere potentielt medvirke til at forringe den aktuelle tilstand af en naturtype eller et levested for en art, hvilket kan skabe uoverensstemmelse med bevaringsmålsætningen for området.

På grund af gødningsnormernes generelle karakter kan det ikke på nuværende tidspunkt afgøres om og i givet fald hvor en evt. påvirkning af Natura 2000-områder vil finde sted.

Planen forudsætter imidlertid, at den øgede udledning opvejes ved at etablere afværgeforanstaltninger i form af f.eks. efterafgrøder, ekstensivering gennem græsning, høslet eller brak eller mini-vådområder til kvælstoffjernelse.

Det forudsættes, at den potentielt negative påvirkning af Natura 2000-områder dermed opvejes og en forringelse af Natura 2000-områder som følge af øget kvælstofudledning undgås som led i implementeringen af planen, selvom der ikke præcist på forhånd er truffet beslutning om, hvilke stedbunde afværgeforanstaltninger, der konkret vil kunne opveje effekten af øgede kvælstofnormer i de enkelte oplande.

Valget af afværgeforanstaltninger kan få betydning for, hvornår effekten slår igennem. Vælges f.eks. mini-vådområder, som har en vis anlægs- og indkøringstid, vil der kunne opstå en forsinkelse i forhold til effekten heraf. Omvendt vil f.eks. braklægning kunne have en umiddelbar virkning.

Det kan således ikke udelukkes, at der kan ske midlertidige forringelser af naturtyper eller levesteder for arter som følge af øget kvælstofudledning, indtil virkningen af afværgeforanstaltningerne indtræffer.

Det må endvidere være en forudsætning, at der evt. afværgeforanstaltninger udformes, så de ikke i sig selv påvirker naturtyper eller arters levesteder. F.eks. forventes det, at minivådområder ikke placeres i terrestriske naturtyper eller levesteder for arter, evt. ved fastsatte retningslinjer for, at sådanne afværgeforanstaltninger ikke må lokaliseres på kortlagte naturtyper eller kendte levesteder for arter i Natura 2000-områder.

Ved en målrettet lokalisering kan afværgeforanstaltninger som f.eks. brak og græsning imidlertid bidrage til at understøtte bevaringsmålsætningen for Natura 2000-områder, f.eks. ved at virke som buffer i forhold til kortlagte naturtyper eller levesteder for arter.

I forhold til de generelle forpligtelser til at beskytte levesteder for arter også uden for Natura 2000-områder lægges til grund, at de evt. midlertidige forringelser, der vil ske som følge af ændring i kvælstofnormen, samlet set vil blive opvejet som følge af de afværgeforanstaltninger, der forudsættes gennemført, så levesteder for arter, som ikke er på udpegningsgrundlaget, på sigt ikke påvirkes, hvad enten det er indenfor eller udenfor Natura 2000-områder.

En øget kvælstofudledning, der måtte følge af ændrede kvælstofnormer og etablering af afværgeforanstaltninger vil kunne påvirke § 3-beskyttede naturtyper på samme måde som habitatnaturtyperne, jf. ovenfor. Forbuddet mod tilstandsændringer i § 3 betyder desuden, at afværgeforanstaltninger i form af minivådområder vil kunne kræve dispensation. Det forudsættes, at spørgsmålet om eventuel dispensation, afklares med kommunen i forbindelse med indgåelse af eventuel aftale om afværgeforanstaltning.

Befolkningen

NAER

Menneskers sundhed

NST (Mikkel)/MST

Braklagte arealer vil efter omstændighederne kunne udgøre udyrkede arealer, hvortil der efter naturbeskyttelseslovens § 24 er offentlig adgang. Om et areal er udyrket afgøres på baggrund af biologiske kriterier. Det vurderes, at braklægning i en to- eller treårig periode kun sjældent vil føre til, at arealet skal anses som udyrket.

Eventuelle udyrkede arealer vil kunne have en positiv effekt for menneskers sundhed i det omfang offentlighedens adgang til f.eks. at gå ture på arealerne udnyttes.

Jordbund

NAER

Vand

NST (Peter, Sara, Lisbeth)

Planen for ændret gødskningsnorm medfører ikke en sandsynlig væsentlig forringelse af tilstanden i overfladevandmiljøet, hverken ved en udrulningstakt på 1/3 eller på 2/3.

For kystvande håndteres den øgede udledning af kvælstof som følge af øget gødskning for det første inden for det miljømæssige råderum (x ton N) og for det andet inden for effekterne af allerede besluttede eller iværksatte tiltag - den såkaldte baseline - (x ton N). Den resterende udledning af kvælstof (x ton ved en udrulningstakt på 1/3 og y ton ved en udrulningstakt på 12/3) håndteres i ved anvendelse af afværgeforanstaltninger i fornødent omfang (se afsnit 1.7 for detaljer om afværgeforanstaltninger).

For søer håndteres den øgede udledning af kvælstof som følge af øget gødskning for det første inden for effekterne af allerede besluttede eller iværksatte tiltag - den såkaldte baseline. Den resterende belastning af søerne (x % ved en udrulningstakt på 1/3 og y % ved en udrulningstakt på 12/3) håndteres ved anvendelse af afværgeforanstaltninger i fornødent omfang (se afsnit 1.7 for detaljer om afværgeforanstaltninger).

Søernes vandkvalitet er primært styret af tillædningen af fosfor. En tilbagerulning af kvælstofnormer vil ikke eller kun i meget begrænset omfang medføre en forøget tillædning af fosfor til søerne. Dertil kommer at allerede besluttede tiltag vil medvirke til at begrænse udledningen af kvælstof, også til søerne.

For grundvandet håndteres den øgede udledning af kvælstof som udgangspunkt inden det miljømæssige råderum, der er ift. nitratbelastningen af grundvandsforekomsterne. Det er dog på nuværende vidensgrundlag ikke muligt at afvise, at der er en risiko for, at den øgede kvælstofbelastning af grundvandet kan medføre, at enkelte grundvandsforekomster kan blive udsat for en væsentlig tilstandsforringelse i strid med den direktivmæssige beskyttelse af grundvandet. En sådan forringelse vil blive søgt håndteret via anvendelse af afværgeforanstaltningerne, men usikkerheden i vurderingen af planens indvirkning på grundvandet medfører, at risikoen for forringelse ikke kan afvises. Naturstyrelsen har igangsat et arbejde for at vurdere indvirkningen af øget gødskning for hvert enkelt grundvandsforekomst. På baggrund af dette arbejde kan det vurderes, hvorvidt planen for øget gødskning medfører direktivstridig forringelse af grundvandet. Resultatet af dette arbejde foreligger dog først i maj 2016.

Havmiljøet: Programmet (bekendtgørelsen) vil betyde en øget mængde kvælstof, som udvaskes fra land til vand og videre ud i havet. Landbaserede kilder til eutrofiering af havmiljøet (som landbrug) forudsættes reguleret af indsatser under vandrammedirektivet / vandplanlægningen. Hvis udledninger fra land holdes på et niveau, der sikrer god økologisk tilstand i kystvandene (vandrammedirektivets anvendelsesområde), forudsættes det således at disse udledninger ikke forhindrer målopfyldelse i de åbne havområder (havstrategidirektivets anvendelsesområde). Kilder til eutrofiering, som kommer fra havet, berøres ikke med dette program (bekendtgørelse) og er således ikke genstand for vurderingen.

I forhold til reduktionsmålene for kvælstof vedtaget under HELCOM vurderes det, at en merudledning af kvælstof ikke udgør et problem for Danmarks opfyldelse af målene. Danmarks reduktionsmål er 2.890, mens de opnåede kvælstof-reduktioner (fra referenceperioden indtil 2010-2012) er beregnet til 16.022 tons per år for Kattegat, Bælthavet, den Centrale Østersø og den Finske bugt, hvor Danmark havde et reduktionsbehov (*Kilde: Nogle faglige aspekter ved anvendelse af HELCOMs reduktionsmål til national regulering af havbrug – Fase 1, DCE Notat, Lars M. Svendsen et al. 2014*). De ændrede gødningsnormer vil således ikke forhindre målopfyldelse i forhold til HELCOM's reduktionsmål for kvælstof. Programmet (bekendtgørelsen) medfører ikke merudledninger af fosfor, hvorfor dette ikke er genstand for vurderingen.

Luft

Det vurderes ikke, at planen medfører negative konsekvenser for befolkningen.

Klimatiske faktorer

NAER

Materielle goder

Det forventes, at landmændene på baggrund af planen vil få et højere udbytte og dermed forbedret indtjening. IFRO har tidligere estimeret et tab på 479-975 mio. kr. som følge af de reducerede gødningsnormer. Erhvervets egne beregninger af indkomsttabet er betydeligt højere.

Landskab

NST (Mikkel)

Landskabsvurderingen af, hvad det betyder at øge gødskningen og evt. indføre en række afværgeforanstaltninger, vil skulle vurderes i forhold til den karakter og oplevelse, som landbrugslandskabet fremstår med i dag.

Der vil også være forskel på, hvordan landskabet påvirkes i forhold til, hvor gødsningen og afværgeforanstaltningerne lokaliseres.

Øget gødsning af et landbrugsareal vurderes generelt ikke i sig selv at påvirke landbrugslandskabet. Afværgeforanstaltninger som dyrkningsarealer, som anvendes til græs eller brak, skaber heller ikke en afgørende anderledes landskabsoplevelse af landbrugslandskabet end græs og korn, afhængigt af markstørrelse, forekomsten af levende hegn og graden af naturindhold.

Derimod kan etablering af minivådområder påvirke landskabsoplevelsen og i en positiv grad, idet et areal med højt naturindhold overordnet set vurderes at have en høj landskabsværdi, når det fremstår naturtro og autentisk. Det vil sige med mest mulig tilpasning til terræn, naturgrundlag og fravær af menneskabte elementer. Det gælder i mindre grad for de mere parklignende minivådområder, som er bedre tilpasset de bynære landskaber.

I kystlandskaber og ådale er det især afgørende, at naturindholdet fremstår så autentisk som muligt i forhold til naturgrundlaget og de processer, der har formet landskabet. Åerne med deres omgivende moser og enge former landskabet og skaber grønne naturstrøg gennem landskabet. Her er landskaberne sårbare over for ændringer, som medfører tilgroning, braklægning og etablering af minivådområder, som ikke er tilstrækkeligt naturtro og autentiske.

Kulturarv, herunder kirker

Planen medfører ingen indvirkning på kulturarv, herunder kirker.

Arkitektonisk arv

Planen medfører ingen indvirkning på arkitektonisk arv.

Arkæologisk arv

Planen medfører ingen indvirkning på arkæologisk arv.

1.7 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

[Peter og Sara kommenterer på nedenstående afsnit]

Planen kan medføre en øget udledning af kvælstof til vandmiljøet. For at sikre overholdelse af de EU-retlige forpligtelser, vil forøgelsen af kvælstofnormerne i forhold til det gældende niveau i nødvendigt omfang skulle kunne modsvares af afværgende miljøkompenserende foranstaltninger f.eks. effekterne af andre initiativer i den såkaldte baseline 2021. Ved baseline 2021 forstås en opgørelse af, hvor meget allerede besluttede tiltag og den generelle udvikling vil ændre udledningen af kvælstof i perioden 2013-2021, herunder som følge af den gældende regulering af landbruget. I opgørelsen af baseline 2021 indgår effekter af bl.a. vådområdeindsatser i henhold til det gældende landdistriktsprogram, der udgår af landbrugsproduktion, etablering af energiafgrøder, miljøgodkendelser af husdyrbrug, udvikling af slet i stedet for afgræsning, udvikling af økologisk dyrket areal, udvikling i udbytter m.v. Desuden indgår kvælstofsideoeffekterne af spildevandsindsatsen i vandplanerne i opgørelse af baseline.

I de kystområder, hvor baseline ikke kompenserer tilstrækkeligt for planens negative miljøpåvirkning, påtænkes iværksat yderligere kompenserende foranstaltninger i form af dyrkningsrestriktioner på visse landbrugsarealer.

Denne model indebærer, at arealer på frivillig basis pålægges kvælstofreducerende dyrkningsrestriktioner i en to- eller treårigperiode (til og med ultimo 2018). NaturErhvervstyrelsen planlægger, at dyrkningsrestriktionerne vil være braklægning, dyrkning af græs eller ekstra efterafgrøder. For at sikre en effekt, er det et krav, at arealerne året før har været dyrket med en

omdriftsafgrøde. Arealerne kan ikke anvendes som alternativ til pligtige efterafgrøder, ligesom de heller ikke kan medgå til landmandens opfyldelse af de grønne krav (MFO).

Baselineeffekterne samt evt. ekstra kompenserende foranstaltninger vil sikre, at der ikke sker en forringelse af tilstanden i vandmiljøet. . Det er Miljø- og Fødevareministeriets vurdering, at et fald inden for den aktuelle økologiske tilstandsklasse bedømt ud fra hvert af de relevante kvalitetslementer for den pågældende kategori og type af overfladevand som følge af en øget menneskelig påvirkning ikke umiddelbart i sig selv vil være i strid med vandrammedirektivet, medmindre det pågældende kvalitetslement befinder sig i den laveste klasse.

1.8 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

NST/NAER (alle – heri anføres for hvert område, helt overordnet, på hvilket vidensgrundlag, miljøvurderingen er foretaget. Det anføres endvidere, såfremt der har været nogen væsentlige udfordringer med at skrive miljøvurderingen).

Uddybes fredag den 27.11 ift. overflade- og grundvand

Miljøvurderingen i forhold til hav er foretaget på baggrund af eksisterende oplysninger fra HELCOM og Havstrategiens basisanalyse. Der har ikke været væsentlige udfordringer i forhold til at foretage vurderingen.

Miljøvurderingen har baseret sig på forudsætningen om, at effekterne af ændrede kvælstofnormer i form af evt. øget udvaskning til overfladevand og grundvand, herunder til Natura 2000-områder, vil blive modsvaret af afværgeforanstaltninger i forbindelse med udmøntning af ændringen.

Det er ikke på det foreliggende grundlag været muligt mere præcist at vurdere omfanget af behovet for afværgeforanstaltninger, men det er forudsat, at afværgeforanstaltningerne vil imødegå evt. forringelser af naturtyper og levesteder for arter i overensstemmelse med naturdirektiverne og at afværgeforanstaltninger udformes, så de ikke påvirker Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag negativt.

1.9 Overvågning

NST (NOVANA m.m)

Tekst om NOVANA mv skrives fredag 27.11.

1.10 Ikke teknisk resume

NST/NAER (Sara – skrives til sidst)

Bagside med logo eller billede

NAER

UDKAST